

Cost Accounting – I [DSC-C-ACC-231]
(Gujarat University 2024 Paper Solution)

Q.1 (B):

વરદી સપાટી = ગુરુત્તમ વપરાશ X ગુરુત્તમ સમય

$$= 225 \text{ એકમ} \times 5 \text{ અઠવાડિયા}$$

$$= 1,125 \text{ એકમ}$$

ગુરુત્તમ સપાટી = વરદી સપાટી – (લઘુત્તમ વપરાશ X લઘુત્તમ સમય)

+ વરદી જથ્થો

$$= 1,125 \text{ એકમ} - (75 \text{ એકમ} \times 3 \text{ અઠવાડિયા}) + 900 \text{ એકમ}$$

$$= 1,125 \text{ એકમ} - 225 \text{ એકમ} + 900 \text{ એકમ}$$

$$= 1,800 \text{ એકમ}$$

લઘુત્તમ સપાટી = વરદી સપાટી – (સરેરાશ વપરાશ X સરેરાશ સમય)

$$= 1,125 \text{ એકમ} - (150 \text{ એકમ} \times 4 \text{ અઠવાડિયા})$$

$$= 1,125 \text{ એકમ} - 600 \text{ એકમ}$$

$$= 525 \text{ એકમ}$$

$$\text{જ્યાં, સરેરાશ વપરાશ} = \frac{\text{ગુરુત્તમ વપરાશ} + \text{લઘુત્તમ વપરાશ}}{2}$$

$$= \frac{225 \text{ એકમ} + 75 \text{ એકમ}}{2}$$

$$= 150 \text{ એકમ}$$

$$\text{સરેરાશ સમય} = \frac{\text{ગુરુત્તમ સમય} + \text{લઘુત્તમ સમય}}{2}$$

$$= \frac{5 \text{ અઠવાડિયા} + 3 \text{ અઠવાડિયા}}{2}$$

$$= 4 \text{ અઠવાડિયા}$$

$$\text{સલામતી સપાટી} = \text{ગુરુત્તમ વપરાશ} \times (\text{ગુરુત્તમ સમય} - \text{સરેરાશ સમય})$$

$$= 225 \text{ એકમ} \times (5 \text{ અઠવાડિયા} - 4 \text{ અઠવાડિયા})$$

$$= 225 \text{ એકમ} \times 1 \text{ week}$$

$$= 225 \text{ એકમ}$$

OR

Q.1:

માલસામાન 'V' માટેનું જાન્યુઆરી 2023નું સ્ટોક પત્રક

તારીખ	આવક				જાવક				બાકી		
	લ. નં.	એકમ	કિંમત	રકમ	લ. નં.	એકમ	કિંમત	રકમ	એકમ	કિંમત	રકમ
2023 જાન્યુ. 1	શરૂ	360	4	1,440	--	--	--	--	360	4	1,440
5	--	720	6	4,320	--	--	--	--	360	4	1,440
									720	6	4,320
12	--	--	--	--	--	600	6	3,600	360	4	1,440
									120	6	720
14	--	840	6	5,040	--	--	--	--	360	4	1,440
									120	6	720
									840	6	5,040
20	--	--	--	--	--	360	4	1,440			
						120	6	720			
						480	6	2,880	360	6	2,160
25	--	360	8	2,880	--	--	--	--	720	7	5,040
29	--	--	--	--	--	120	7	840	600	7	4,200
TOTAL	--	2280	--	13,680	--	1680	--	9,480	600	7	4,200

Q.2 (A):

મજૂર ફેરબદલી દર (છૂટા થયેલ કામદારોની પદ્ધતિ) =

$$\frac{\text{છૂટા થયેલ કામદારોની સંખ્યા}}{\text{સરેરાશ કામદારો}} \times 100$$

$$= \frac{72+4+8}{600} \times 100$$

$$= \frac{84}{600} \times 100$$

$$= 14 \%$$

$$\text{જ્યાં, સરેરાશ કામદારો} = \frac{\text{શરૂઆતમાં કામદારોની સંખ્યા} + \text{આખરમાં કામદારોની સંખ્યા}}{2}$$

$$= \frac{400 + 800}{2}$$

$$= \frac{1,200}{2}$$

$$= 600$$

મજૂર ફેરબદલી દર (નવા નિમાયેલ કામદારોની પદ્ધતિ) =

$$\frac{\text{ખાલી જગ્યા પર નિમાયેલ કામદારોની સંખ્યા}}{\text{સરેરાશ કામદારો}} \times 100$$

$$= \frac{24}{600} \times 100$$

$$= 4 \%$$

Q.2 (B): ફાળવેલ સમય (TA) = 360 કલાક

લીધેલ સમય (T) = 300 કલાક

મજૂરી દર (R) = ₹ 20 પ્રતિ કલાક

બચેલ સમય (TS) = ફાળવેલ સમય – લીધેલ સમય

$$= 360 \text{ કલાક} - 300 \text{ કલાક} = 60 \text{ કલાક}$$

(1) સમય વેતન યોજના = લીધેલ સમય $\times$ મજૂરી દર

$$= 300 \text{ કલાક} \times ₹ 20$$

$$= ₹ 6,000$$

(2) કાર્ય વેતન યોજના = ફાળવેલ સમય $\times$ મજૂરી દર

$$= 360 \text{ કલાક} \times ₹ 20$$

$$= ₹ 7,200$$

(3) હેલ્સી પ્રીમિયમ યોજના = $(T \times R) + 50\% (TS \times R)$

$$= (300 \text{ કલાક} \times ₹ 20) + 50\% (60 \text{ કલાક} \times ₹ 20)$$

$$= ₹ 6,000 + 50\% (₹ 1,200)$$

$$= ₹ 6,000 + ₹ 600$$

$$= ₹ 6,600$$

(4) રોવેન પ્રીમિયમ યોજના = $(T \times R) + (W) \left(\frac{TS}{TA} \right)$

$$= (300 \times ₹ 20) + (₹ 6,000) \left(\frac{60}{360} \right)$$

$$= ₹ 6,000 + ₹ 1,000$$

$$= ₹ 7,000$$

OR

Q.2:

સામાન્ય અને ઓવરટાઇમ કલાકની ગણતરી

દિવસ	કામના કલાક	સામાન્ય કલાક	ઓવરટાઇમ કલાક	
			સામાન્ય દર	બમણા દર
સોમવાર	9	8	1	--
મંગળવાર	11	8	1	2
બુધવાર	9	8	1	--
ગુરુવાર	10	8	1	1
શુક્રવાર	8	8	--	--
શનિવાર	4	4	--	--
કુલ	51	44	4	3

સામાન્ય મજૂરી = સામાન્ય કામના કલાક X સામાન્ય મજૂરી દર

= 44 કલાક X ₹ 5 પ્રતિ કલાક

= ₹ 220

ઓવરટાઇમ મજૂરી = સામાન્ય દર મુજબ = 4 કલાક X ₹ 5 પ્રતિ કલાક = ₹ 20

= બમણા દર મુજબ = 3 કલાક X ₹ 10 પ્રતિ કલાક = ₹ 30

કુલ મજૂરી

= ₹ 270

Q.3:

શિરોપરી ખર્ચાની જુદા-જુદા વિભાગો વચ્ચે ફાળવણી દર્શાવતું પત્રક

ખર્ચા	ફાળવણી આધાર	કુલ ખર્ચ	ઉત્પાદન વિભાગો			સેવા વિભાગો	
			A	B	C	D	E
પરોક્ષ મજૂરી	પ્રત્યક્ષ મજૂરી (45:40:29:12:4)	2,600	900	800	580	240	80
વીમો	યંત્રની કિંમત (6 : 4 : 3 : 1 : 1)	6,600	2,640	1,760	1,320	440	440
કેન્ટીનના ખર્ચા	કામદારોની સંખ્યા (5 : 6 : 4 : 3 : 2)	3,000	750	900	600	450	300
વીજળી બત્તી	વીજળી પોઈન્ટસ (6 : 5 : 4 : 3 : 2)	2,000	600	500	400	300	200
ભાડું અને વેરા	રોકેલ જગ્યા (6 : 4 : 5 : 3 : 2)	10,000	3,000	2,000	2,500	1,500	1,000
કામદાર વીમા ફાળો	પ્રત્યક્ષ મજૂરી (45:40:29:12:4)	1,300	450	400	290	120	40
ઘસારો	યંત્રની કિંમત (6 : 4 : 3 : 1 : 1)	33,000	13,200	8,800	6,600	2,200	2,200
પાવર	યંત્રના હોર્સ પાવર (4 : 6 : 2 : 0 : 0)	9,000	3,000	4,500	1,500	---	---

કારખાના મેનેજર પગાર	કારખાના મેનેજરે આપેલ સમય (5 : 4 : 3 : 2 : 1)	9,000	3,000	2,400	1,800	1,200	600
પ્રત્યક્ષ મજૂરી	આપેલ મૂજબ (સેવા વિભાગની)	1,600	---	---	---	1,200	400
કુલ	----	78,100	27,540	22,060	15,590	7,650	5,260

OR

Q.3:

યાંત્રિક કલાક દરની ગણતરી (4,000 કલાક)

વિગત	વાર્ષિક ખર્ચ (₹)	પ્રતિ કલાક ખર્ચ (₹)
(A) સ્થિર ખર્ચ:		
(1) સુપરવાઈઝરનો પગાર (₹ 600 માસિક x 12 મહિના x 2 સુપરવાઈઝર / 4 યંત્રો)	3,600	
(2) કેન્ટીન ખર્ચ	4,800	
(3) રસાયણ ખર્ચ (₹ 400 માસિક x 12 મહિના)	4,800	
(4) યંત્રને ફાળવેલ પરોક્ષ ખર્ચ (₹ 800 માસિક x 12)	9,600	
(5) વીમા પ્રીમીયમ (₹ 80,000 x 1%)	8,000	
કુલ સ્થિર ખર્ચ (A)	30,800	7.70

(B) શીરોપરી ખર્ચા:		
(1) ઘસારો' (નોંધ - 1)	10,400	2.60
(2) સમારકામ ખર્ચ (₹ 45,000 / 30,000 કલાક)	6,000	1.50
(3) વરાળ અને પાણીનો વપરાશ	400	0.10
(4) પાવરનો વપરાશ (40 એકમ x ₹ 0.14 એકમદીઠ)	22,400	5.60
કુલ શીરોપરી ખર્ચા (B)	39,200	9.80
કુલ ખર્ચા (A + B)	70,000	17.50

નોંધ - 1:

$$\begin{aligned}
 (1) \text{ યંત્રનો ઘસારો} &= \frac{\text{યંત્રની મૂળ કિંમત - ભંગાર કિંમત}}{\text{અંદાજીત આયુષ્યના કલાકો}} \\
 &= \frac{80,000 - 2,000}{30,000} \\
 &= \text{₹ 2.6 પ્રતિ કલાક}
 \end{aligned}$$

Q.4: સુમિત ફેન મેન્યુફેક્ચર કંપનીનું વર્ષ 2023નું પડતર પત્રક (5,000 પંખા)

વિગત	કુલ (₹)	એકમદીઠ (₹)
પ્રત્યક્ષ માલસામાન	2,50,000	50
પ્રત્યક્ષ મજૂરી	1,25,000	25
પ્રત્યક્ષ પડતર	3,75,000	75
કારખાનાના પરોક્ષ ખર્ચા:		
સ્થિર	25,000	5

ચલિત	50,000	10
કારખાના પડતર	4,50,000	90
ઓફિસ પરોક્ષ ખર્ચા (સ્થિર)	50,000	10
ઉત્પાદન પડતર	5,00,000	100
વેચાણ પરોક્ષ ખર્ચા:		
સ્થિર	1,00,000	20
ચલિત	25,000	5
કુલ પડતર	6,25,000	125
નફો (કુલ પડતર પર 40%)	2,50,000	50
કુલ વેચાણ / વેચાણ કિંમત	8,75,000	175

સુમિત ફેન મેન્યુફેક્ચર કંપનીનું વર્ષ 2024નું અંદાજિત પડતર પત્રક
(ઉત્પાદન: 10,000 પંખા, વેચાણ: 8,000 પંખા)

વિગત	કુલ (₹)	એકમદીઠ (₹)
પ્રત્યક્ષ માલસામાન (₹ 50 એકમદીઠ + 30% વધારો)	6,50,000	65.00
પ્રત્યક્ષ મજૂરી (₹ 25 એકમદીઠ + 30% વધારો)	3,25,000	32.50
પ્રત્યક્ષ પડતર	9,75,000	97.50
કારખાનાના પરોક્ષ ખર્ચા:		
સ્થિર	25,000	2.50
ચલિત	1,00,000	10.00
કારખાના પડતર	11,00,000	110.00

ઓફિસ પરોક્ષ ખર્ચા (સ્થિર)	50,000	5.00
ઉત્પાદન પડતર	11,50,000	115.00
બાદ: આખર સ્ટોક (2,000 એકમ x ₹ 115 એકમદીઠ પડતર)	2,30,000	---
વેચેલ માલની ઉત્પાદન પડતર	9,20,000	115.00
વેચાણ પરોક્ષ ખર્ચા:		
સ્થિર	1,00,000	12.50
ચલિત	40,000	5.00
કુલ પડતર	10,60,000	132.50
નફો (કુલ પડતર પર 40%)	4,24,000	53.00
કુલ વેચાણ / વેચાણ કિંમત	14,84,000	185.50

OR

Q.4:

પીન્ટી લિમિટેડનું વર્ષ 2024નું પડતર પત્રક
(ઉત્પાદન: 20,000 એકમ, વેચાણ: 18,750 એકમ)

વિગત	કુલ (₹)	એકમદીઠ (₹)
પ્રત્યક્ષ માલસામાન	6,00,000	30
પ્રત્યક્ષ મજૂરી	3,00,000	15
પ્રત્યક્ષ પડતર	9,00,000	45
કારખાનાના ખર્ચ	2,00,000	10
કારખાના પડતર	11,00,000	55

વહીવટી ખર્ચા	1,00,000	5
ઉત્પાદન પડતર	12,00,000	60
ઉમેરો: શરૂઆતનો સ્ટોક (1,500 એકમ)	90,000	--
બાદ: આખર સ્ટોક (2,750 એકમ)	1,65,000	--
વેચેલ માલની ઉત્પાદન પડતર	11,25,000	60
વેચાણ ખર્ચા	1,12,500	6
કુલ પડતર	12,37,500	66
નફો (વેચાણકિંમત પર 25%)	4,12,500	22
કુલ વેચાણ / વેચાણ કિંમત	16,50,000	88

પીન્ટી લિમિટેડનું વર્ષ 2025નું અંદાજિત પડતર પત્રક
(ઉત્પાદન: 30,000 એકમ, વેચાણ: 25,000 એકમ)

વિગત	કુલ (₹)	એકમદીઠ (₹)
પ્રત્યક્ષ માલસામાન (₹ 30 એકમદીઠ + 20% વધારો)	10,80,000	36
પ્રત્યક્ષ મજૂરી [₹ 15 + ₹ 3 (90,000 / 30,000 એકમ)]	5,40,000	18
પ્રત્યક્ષ પડતર	16,20,000	54
કારખાના ખર્ચા (₹ 10 એકમદીઠ + 20% વધારો)	3,60,000	12
(માલસામાન અને મજૂરીના સંયુક્ત પ્રમાણમાં i.e., 20%)		
કારખાના પડતર	19,80,000	66
વહીવટી ખર્ચા (₹ 5 એકમદીઠ – 20% ઘટાડો)	1,20,000	4

ઉત્પાદન પડતર	21,00,000	70
બાદ: આખરસ્ટોક (5,000 એકમ x ₹ 70 એકમદીઠ પડતર)	3,50,000	--
વેચેલ માલની ઉત્પાદન પડતર	17,50,000	70
વેચાણ ખર્ચા (₹ 6 એકમદીઠ + ₹ 2 વધારો)	2,00,000	8
કુલ પડતર	19,50,000	78
નફો (વેચાણ કિંમત પર 25%)	6,50,000	26
કુલ વેચાણ / વેચાણ કિંમત	26,00,000	104

Q.5: વૈકલ્પિક પ્રશ્નોના જવાબ (MCQs):

1. (A) લીટર/ગેલન/કિલો દીઠ.
2. (A) સમાવેશી પડતર
3. (C) આર્થિક વરદી જથ્થો
4. (B) ફિક્ષો પદ્ધતિ
5. (A) કાર્ય વેતન પ્રમાણ
6. (B) 20%
7. (C) ઓફિસ ખર્ચ તરીકે
8. (D) ચૂકવેલ ડીવિડન્ડ
9. (B) ₹ 300
10. (A) ₹ 300
11. (B) 2,500 એકમો
12. (C) વેચાણ-વિતરણ પરીક્ષ